FILOLOGIA DIN REPUBLICA MOLDOVA (2000-2018). O PRIVIRE (ÎN BAZA DATELOR DE PE PLATFORMA ȘTIU.MD)*

Doctor habilitat în filologie **Elena UNGUREANU**
Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale

THE PHILOLOGY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA (2000-2018). A VIEW (based on the data from the ŞTIU.md platform)

Summary. In the culture and society of the Republic of Moldova, philology has a distinct position, which is due to the importance of the studies dedicated to the evolution of language, literature and folklore both in the current space of the republic and in the general Romanian space. One of the most widely used research methods of scientific fields is the bibliometric analysis. The richest data source for bibliometric studies in the Republic of Moldova is the ŞTIU.md platform. The analysis carried out on this source concerns the following: author, year of publication, IBN domain, UDC (Universal Decimal Classification), keywords, document type, source, affiliation, country, language, type of access. The results of the research highlight the interesting features of the philological research in the Republic of Moldova, which is mainly focused on subjects of local and regional relevance.

Keywords: philology, bibliometry, scientific publications, ŞTIU.md platform, National Bibliometric Instrument - Instrumentul Bibliometric Național (IBN), Zipf's law, WoS, SCOPUS.

Rezumat. În cultura și în societatea din Republica Moldova, filologia are o poziție distinctă, fapt care se datorează importanței studiilor dedicate evoluției limbii, literaturii și folclorului atât în spațiul actual al republicii, cât și în spațiul românesc general. Una dintre cele mai utilizate metode de cercetare a domeniilor științifice o reprezintă analiza bibliometrică. În Republica Moldova cea mai bogată sursă de date pentru efectuarea studiilor bibliometrice este platforma ȘTIU.md. Analiza întreprinsă în baza acestei surse se referă la următoarele aspecte: autor, anul publicării, domeniu IBN, domeniu CZU, cuvinte-cheie, tip document, sursă, afiliere, țară, limbă, tipul de acces. Rezultatele cercetării scot în evidență particularități interesante ale cercetării filologice din Republica Moldova, care este concentrată în special pe subiecte de relevanță locală și regională.

Cuvinte-cheie: filologie, bibliometrie, publicații științifice, platforma ȘTIU.md, Instrumentul Bibliometric Național (IBN), legea lui Zipf, WoS, SCOPUS.

INTRODUCERE

Despre evaluarea bibliometrică a științelor socioumane

Cercetarea în domeniul științelor socioumane prezintă rezultatele sale în moduri diferite, nu numai prin publicații. Analiza calitativă și cantitativă a altor rezultate decât publicațiile (care, evident, sunt cele mai importante) este una dintre provocările în procesul de evaluare. În acest sens, rezultatele care au un anumit impact asupra societății sunt deosebit de relevante. Comunitatea academică susține acest lucru, experții în materie lucrează la metodologiile care permit evaluarea aspectelor respective [1].

Identificarea rezultatelor care reprezintă un real progres în cunoaștere este, de asemenea, o altă mare provocare. Măsurătorile sau indicatorii sunt un suport pentru procesele de evaluare și ele completează, dar nu înlocuiesc judecata experților (evaluarea calitativă).

În plus, una dintre afirmațiile referitoare la științele socioumane este că evaluarea publicațiilor este făcută cu date complete, adică aceasta ia în considerare tot ce este produs de un cercetător și nu numai ceea ce este vizibil în baze de date internaționale utilizate în mod tradițional în procesele de evaluare. Țările care aleg să utilizeze indicatorii privind publicațiile ca sursă de sprijin pentru evaluare, tind să ia în calcul diferite surse, nu numai bazele de date internaționale și comerciale. De fapt, multe țări au elaborat în mod oficial liste, categorii, clasamente, site-uri etc., care cuprind date atât despre reviste, cât și despre edituri, colecții sau cărți ce contribuie la procesul de evaluare (a se vedea, de exemplu, [2]). În acest sens, este necesar să se sublinieze că indicatorii trebuie să întrunească anumite caracteristici care le dau soliditate și

* Studiul a fost elaborat în cadrul Proiectului „Platforma pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din RM (2015-2018)", IDSI.

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

acceptare din partea comunității academice. Ei trebuie să fie elaborați de specialiști, să implice comunitatea academică și editorială în clasificarea lor, să fie transparenți în metodologiile lor și să fie publici. Utilizarea mecanică și obsesivă a indicatorilor poate duce la situații nedorite, la o competitivitate extremă și la rele practici [3].

Utilizarea necorespunzătoare a indicatorilor nu trebuie confundată cu lipsa lor de valoare. Este esențial ca în procesul de evaluare să existe diferențieri în funcție de disciplină și domeniu, precum și de sistemul de cercetare al fiecărei țări, de natura cercetării (interdisciplinară, teoretică, aplicată etc.). Doar dacă se vor aplica aceste variabile, prezente în multe dintre rapoartele sau manifestările care susțin o nouă formă de evaluare științifică, indicatorii vor genera încredere și transparență, aspecte-cheie pentru acceptarea sistemelor de evaluare de către comunitatea academică.

Filologia are o poziție distinctă în mediul academic, în cultura și în societatea din Republica Moldova. Această poziție este determinată atât de valoroasele contribuții ale personalităților pe care le-a dat domeniul respectiv, cât și de rolul pe care îl joacă știința filologică într-o societate care încă este în căutarea identității lingvistice („problema limbii" rămânând deocamdată pe agenda zilei, la fel ca și problemele limbilor minorităților naționale). La toate acestea se mai adaugă o nouă provocare – filologia într-o lume în care se schimbă dramatic paradigma comunicării, prin mutarea progresivă a acesteia pe suport virtual. Cu atât mai necesar este să ne formăm o imagine obiectivă a domeniului dat la ora actuală. O posibilitate de a analiza situația respectivă o reprezintă analizele bibliometrice cu privire la filologie.

Bibliometria este constituită din metode de efectuare a analizei cantitative a științei și se bazează pe două ipoteze: (1) obiectivul cercetătorilor este de a promova cunoașterea, ceea ce înseamnă difuzarea rezultatelor cercetării prin intermediul unei varietăți de mijloace de comunicare; (2) oamenii de știință trebuie să publice pentru a-și construi o reputație și a promova în carieră. Numărul de publicații este un mijloc de a măsura și compara producția după instituții, regiuni, țări, indivizi, discipline ș. a. [4].

Analizele bibliometrice se efectuează de obicei utilizând baze de date. Acestea sunt esențiale, deoarece conțin informații de volum mare și foarte mare, care altminteri ar trebui compilate manual. Există mai multe baze de date disponibile în toate domeniile științifice, cele mai mari și importante la nivel internațional fiind Web of Science și SCOPUS.

Științele umaniste au o serie de particularități [5; 6]. Din această cauză, utilizarea metodelor bibliometrice în științele umaniste, dar și în cele sociale, are o serie de trăsături specifice și limitări [7]. Printre diferențele caracteristice umanioarelor menționăm structura variată a publicațiilor științifice, cu o diversitate mai mare a canalelor de diseminare și acoperire slabă a publicațiilor din domeniu în principalele baze de date internaționale, inclusiv din cauză că astfel de cercetări se concentrează cu precădere pe probleme locale și chiar regionale. Se estimează că articolele constituie doar 20-35% din rezultatele științifice (output-ul) obținute în științele umaniste. Totodată, în WoS materialele publicate în limba engleză sunt suprareprezentate [4]. De aceea analiza bibliometrică în acest domeniu trebuie făcută cu prudență, acurateţe și chiar cu rezerve [8].

În același timp, și evaluarea colegială de către experți are deficiențe, cele mai importante developându-se în condițiile unor state mici / discipline înguste, în care nu există un număr suficient de experți care nu ar fi în conflict de interese.

Se consideră că bibliometria oferă criterii mai obiective pentru evaluarea cercetării, fiind apreciată ca un instrument pentru măsurarea calității și productivității științifice. Ea este utilizată pentru evaluarea și analiza cercetărilor efectuate de diferiți actori: țări, universități, centre de cercetare, grupuri de cercetare, reviste și cercetători individuali. Astfel, ea contribuie la dezvoltarea științei prin stabilirea progreselor realizate în cercetare, determinarea celor mai fiabile surse de publicare științifică, identificarea cercetătorilor-cheie, dezvoltarea indicatorilor pentru evaluarea rezultatelor științifice ș. a. [9].

METODOLOGIA STUDIULUI

Principala sursă de informații pentru efectuarea acestui studiu a fost platforma ȘTIU.md (Știință, Tehnologie, Inovație, Utilitate) (www.stiu.md) [10], lansată la 22 noiembrie 2018 (figura 1). Instrumentul Bibliometric Național (IBN) (http://ibn.idsi.md/) [11], o resursă online dezvoltată de către Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI), este parte componentă a platformei ȘTIU.md. La ora actuală, IBN este considerată cea mai mare bibliotecă electronică cu acces deschis din Republica Moldova, care pune la dispoziția utilizatorilor articolele revistelor (1993–2018) și materialele conferințelor organizate în Republica Moldova (2005–2018).

La data de 08.12.2018, IBN includea **66 787** articole, cu **33 533** autori unici. Din IBN au fost extrase datele din domeniul „Filologie" pentru perioada 2000–2018. În special au fost utilizate opțiunile „Căutare avansată", „Căutarea documentelor" și „Analiza rezultatelor căutării".

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

Figura 1. Platforma ŞTIU.md (http://stiu.md/) (accesat 08.12.2018).

SCOPUS [12] pare să aibă un impact mai scăzut și să acopere mai mult nivelul național decât WoS [13]. Științele umaniste creează provocări speciale pentru analizele bibliometrice, în primul rând, deoarece cărțile și revistele naționale pot juca un rol important în acest domeniu, iar astfel de publicații din Republica Moldova sunt mai puțin indexate în bazele de date internaționale. Din această cauză, datele disponibile și, respectiv, posibilitățile de a efectua cercetări privind filologia din R. Moldova utilizând aceste baze de date, sunt limitate. În schimb, IBN are o acoperire mai largă în cazul filologiei, în plus, dispune și de alte posibilităţi tehnice de căutare și extragere față de celelalte două baze de date.

După extragerea și exportul datelor din cele 3 baze de date, acestea au fost prelucrate în programul Excel, au fost sistematizate și analizate după o serie de dimensiuni, comparate și interpretate în contextul literaturii științifice cu referire la subiectul dat. Cercetarea nu a cuprins și citările (care deocamdată nu pot fi monitorizate la nivel național), acestea arătând de fapt impactul lucrărilor și deci fiind unul dintre cei mai buni indicatori ai calității cercetărilor. Nu a fost posibilă nici analiza semantică a textului articolelor, care ar putea evidenția mai bine direcțiile cercetărilor filologice din Republica Moldova, analiză care sperăm să poată fi făcută cu altă ocazie.

PRINCIPALELE CARACTERISTICI BIBLIOMETRICE ALE FILOLOGIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Pentru perioada 2000–2018, pe platformă au fost înregistrate **5 912** de lucrări științifice în domeniul filologiei (semnate de autori din republică, dar și din afara republicii), dintre care **5 051** în reviste editate în R. Moldova (la 27.12.2018). Notă: în total, publicații au fost mai multe, dar anume acest număr de articole este depozitat în IBN.

Analiza publicațională din perspectivă gender (o nouă tendință în bibliometrie) demonstrează că filologia „se feminizează", numărul de femei autoare de publicații înregistrate în IBN fiind de 156, în comparație cu numărul de bărbați, care e de 94.

Din numărul total de publicații, peste ¾ sunt articole publicate în reviste științifice (acreditate și neacreditate). Această predominare nu este însă o caracteristică a domeniului, ci a bazei de date IBN, care inițial a început să stocheze doar articolele în reviste, în prezent extinzându-se și la lucrările (materialele) conferinţelor științifice, apărute în volume dedicate. Dintre ele, în acest moment, **1/3** sunt deja clasificate conform Clasificării Zecimale Universale (CZU): **1 884** de publicații, fapt ce va permite, în timp, o mai bună clasificare a tematicilor abordate din perspectiva interdisciplinarității.

Numărul anual al publicaţiilor științifice din domeniul filologiei în ultima perioadă depășește cifra de **500**. Filologia contribuie anual cu 8-10 la sută din totalul publicaţiilor științifice incluse în IBN. Dintre cele **24** de domenii din IBN, cele mai prolifice domenii în care au fost publicate articole de specialitate sunt: Dreptul – **11 587** de publicații; Medicina – **10 833**; Economia – **5 709**; Filologia – **5 051 (locul 4)** (figura 2). Chiar și așa, se va observa că filologii publică în reviste acreditate de două ori mai puțin decât specialiștii în drept sau în medicină.

BDD-A29233 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

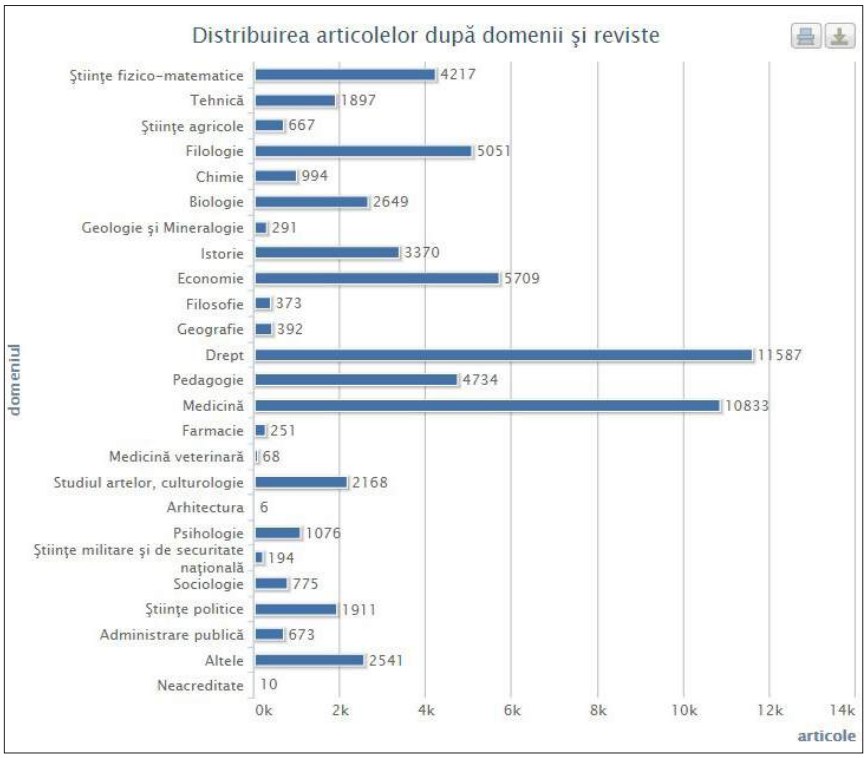

Figura 2. Distribuirea articolelor după domenii şi reviste editate în R. Moldova (1994–2018); https://ibn.idsi.md/ro/Graph_Statistics?type=domeniiArticole (accesat 20.12.2018).

În continuare vom analiza informaţiile pe care le livrează sistemul în funcţie de următoarele rubrici: Anul publicării; Autor; Domeniu IBN; Domeniu CZU; Cuvinte-cheie; Tip document; Sursă; Afiliere; Ţară; Limbă; Tipul de acces. Amintim că toate datele se referă la perioada **2000–2018.**

Rubrica: ANUL PUBLICĂRII

Analiza datelor din figura 3 arată că anii cei mai prolifici pentru domeniul filologie sunt 2012–2017, când s-au publicat, anual, peste 500 de articole ştiinţifice în revistele de specialitate din republică. În anii 2015 şi 2017 media a fost întrecută, deoarece în IBN au fost introduse mai multe materiale ale conferinţelor anuale cu genericul „Filologia modernă: realizări şi perspective în context european", organizate de Institutul de Filologie, precum şi ale altor conferinţe/colocvii. Anul 2018 afişează date mult mai modeste (căutările noastre fiind efectuate la sfârşit de an), numărul total de publicaţii apropiindu-se de 300 (inclusiv din cauză că ultimele numere de reviste din acest an încă nu au apărut).

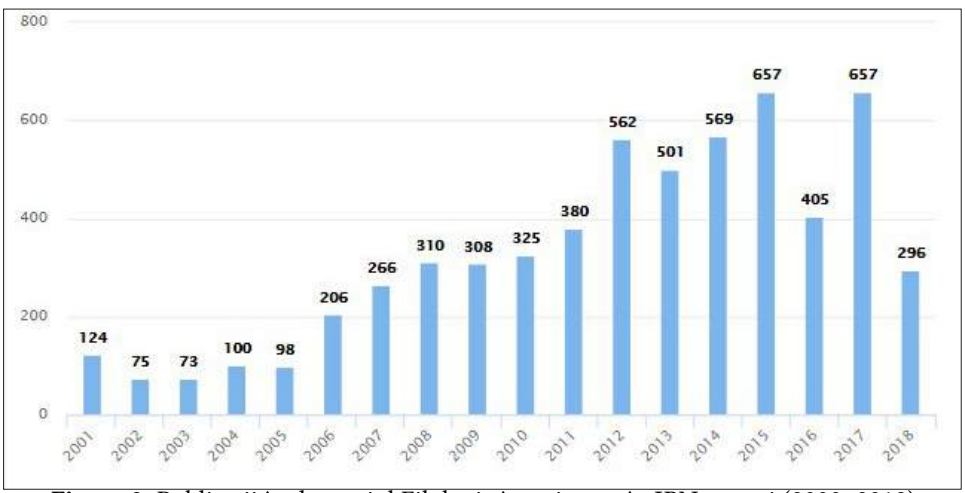

Figura 3. Publicaţii în domeniul Filologie înregistrate în IBN, pe ani (2000–2018); https://ibn.idsi.md/ro/analyze_results_page?filter_id=1 (accesat 08.12.2018).

BDD-A29233 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

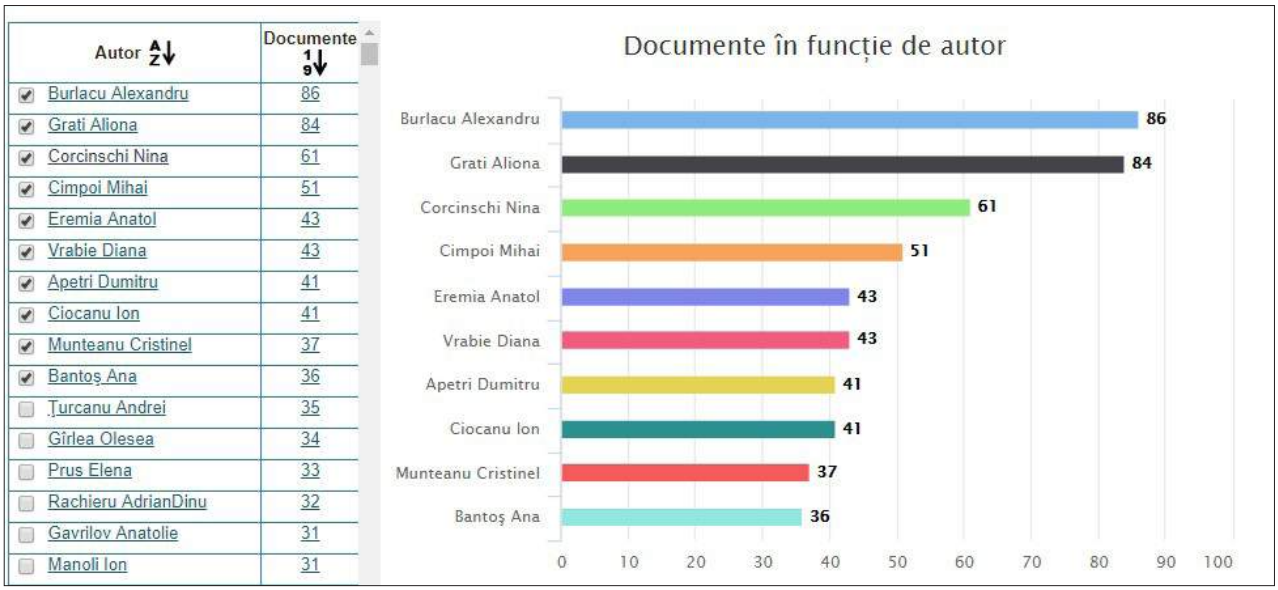

Figura 4. Autorii cu cea mai înaltă activitate publicațională în reviste cu profilul Filologie (2000–2018); https://ibn.idsi.md/ro/analyze_results_page?filter_id=1 (accesat 08.12.2018).

Rubrica: AUTOR

Numărul total de autori care a publicat în perioada respectivă cele cca **6 000** de articole în filologie în publicațiile de specialitate este de **2 085,** ceea ce înseamnă o medie de două articole per autor. Dintre aceștia, numărul celor din republică ar constitui, conform datelor din EXPERT online [14; 15], cca **400** de filologi (deci a cincea parte). În această cifră intră, în primul rând, persoanele care au activat până în prezent și continuă să activeze în cadrul proiectelor de cercetare, precum și persoanele care nu mai activează (s-au pensionat, de exemplu), persoanele care s-au reprofilat sau care au decedat.

Dintre cei 2 085 de autori (atât din Republica Moldova, cât și din străinătate), **1 210** (mai bine de jumătate) au publicat de-a lungul acestei perioade câte **1** singur articol, **317** autori – câte **2** articole, iar **138** – **3** articole, ceea ce înseamnă o productivitate extrem de mică a ¾ din numărul de autori, aceștia din urmă constituind 80 la sută din numărul total al autorilor. Se adevereşte astfel renumita **Lege Pareto 20:80** (al cărei corespondent este **Legea lui Zipf**[2]), când celelalte 20 la sută (cca 500) sunt autori ai majorității articolelor științifice.

Astfel, un număr foarte mic de cercetători filologi (cca 40), cei mai productivi, semnează a 5-a parte din totalul publicațiilor. Majoritatea autorilor cu cele mai multe publicații sunt din domeniul teoriei și analizei literare (figura 4). Este interesant faptul că, de regulă, redactorii-șefi ai revistelor se regăsesc printre autorii cu cele mai multe publicații, ei fiind și cei mai interesați de ținuta și impactul publicațiilor revistelor de specialitate pe care le conduc.

În urma analizei productivității autorilor din domeniul filologiei în **revistele de specialitate** din R. Moldova, putem deosebi trei grupuri mari de cercetători:

- cu activitate publicațională redusă (1-4 publicații, ale celor mai mulți autori apărute cu mai mult de 10 ani în urmă) (este masa autorilor, cca 1 850);
- cu activitate publicațională medie (5-14 publicații) (cca 270 de autori);
- cu activitate publicațională înaltă (peste 15 publicații) (cca 60 de autori). Topul acestora, în două dintre cele mai productive reviste, este prezentat în tabelele 1 și 2.

Analiza datelor cu privire la Institutul de Filologie, de exemplu, arată că, în perioada analizată, 135 dintre cei 180 de autori au publicat doar câte un singur articol de specialitate (înregistrat în IBN), deoarece au preferat publicarea în revistele afiliate altor instituții în care activează sau în alte reviste cu care mențin o anume colaborare, după care fie au migrat către reviste din străinătate, cu sau fără impact, inclusiv în limbi străine, fie au abandonat domeniul filologiei în favoarea altei specializări, fie au renunțat la activitatea de cercetare în general (mulți doctoranzi, de exem-

[2] Legea lui Zipf este regula gradului de frecvență, care inițial a fost descoperită ca lege a distribuției cuvintelor în limbă (numită și legea minimului efort). Astfel, cel mai utilizat cuvânt într-o limbă este de două ori mai frecvent decât următorul și așa mai departe. Extinsă, legea se poate referi la orice activitate, iar de curând s-a observat că are „caracter omniprezent în spațiul cibernetic" [16, p. 150] și poate fi verificată exemplar pe datele electronice din corpusuri.

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

Tabelul 1

Top autori în revista „Metaliteratură”, conform datelor din IBN (2000–2018)

Nr. d/o	Numele și prenumele autorului	Nr. articole
1	Grati Aliona	68
2	Burlacu Alexandru	48
3	Corcinschi Nina	40
4	Cimpoi Mihai	23
5	Apetri Dumitru	22
6	Baraga Victoria	20
7	Țurcanu Andrei	18

Tabelul 2

Top autori în revista „Limba Română”, conform datelor din IBN (2000–2018)

Nr. d/o	Numele și prenumele autorului	Nr. articole
1	Bantoș Alexandru	37
2	Munteanu Cristinel	37
3	Bantoș Ana	35
4	Șchiopu Constantin	28
5	Vrabie Diana	22
6	Eremia Anatol	20
7	Rachieru Adrian Dinu	19

plu). Problema există în toate domeniile: atunci când prestigiul revistei nu este suficient de mare, revista nu este inclusă în bazele de date internaționale, evident că nu este atractivă pentru publicare, mai ales atubnci când nu există un peer review serios.

Rubrică: DOMENIU IBN

În funcție de domeniul abordat în publicațiile filologice, se poate remarca încă un aspect important: în aceste reviste sunt publicate și articole cu tematică a altor domenii, și anume: aproximativ 13 la sută constituie articole cu tematică interdisciplinară sau a altor discipline (pedagogie, studiul artelor, culturologie, istorie, științe fizico-matematice, sociologie, psihologie, economie, științe politice etc.).

Rubrica: DOMENIU CZU

Mult mai relevante sunt însă informațiile privind tematica publicațiilor, care poate fi analizată în IBN după domeniul **Clasificării Zecimale Universale (CZU)** și după cuvintele-cheie. La analiza după domeniul CZU trebuie să avem în vedere că în IBN deocamdată nu toate articolele sunt distribuite conform acestei clasificări, că un articol poate include în descrierea CZU mai multe domenii și subdomenii. Fiind conștienți de aceste limitări, se poate remarca un aspect important: în revistele cu profil filologic sunt publicate **1 547** de articole clasificate în domeniul **Limbi. Lingvistică. Literatură** și 791 în subdomeniul **Lingvistică. Limbi;** dintre acestea 776 sunt articole care abordează domeniul **Literatură**, 710 – **Literatura**

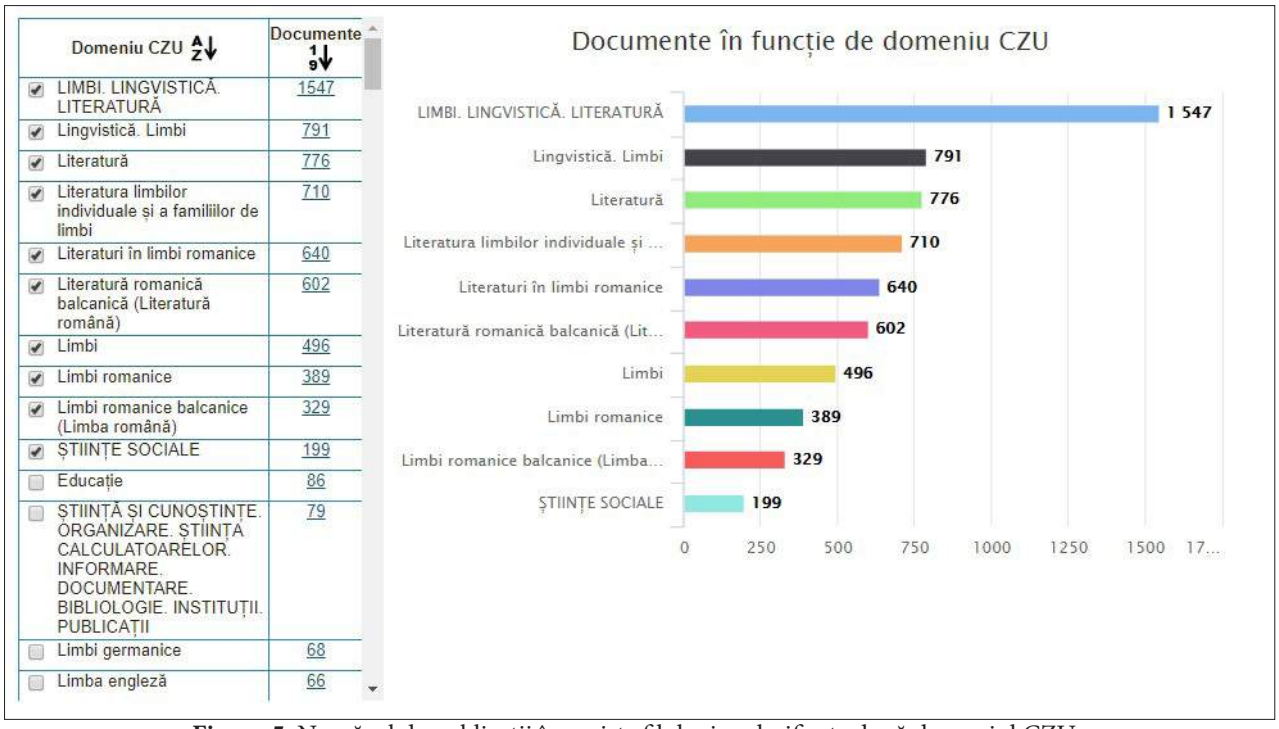

Figura 5. Numărul de publicații în reviste filologice clasificate după domeniul CZU; https://ibn.idsi.md/ro/analyze_results_page?filter_id=1 (accesat 08.12.2018).

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

limbilor individuale și a familiilor de limbi, iar 640 sunt articole și studii ce vizează domeniul **Literaturi în limbi romanice**, dintre care 602 privesc nemijlocit **Literatura romanică balcanică** (**Literatură română).** Domeniul **Limbi** constituie aria de interes a 496 de articole, dintre care 389 analizează **Limbile romanice**, 329 referindu-se în special la **Limbile romanice balcanice (Limba română).** Studiului **Limbilor germanice** îi sunt consacrate 68 de articole, **Limbii engleze** – 66 de articole, **Limbilor slave (slavone)** – 27. De aici se poate vedea foarte clar preferința pentru studiul limbii și literaturii române (figura 5).

În afară de specificul profilului umanist propriu-zis, o nouă tendință se prefigurează tot mai insistent (odată cu dezvoltarea Internetului și a tehnologiilor moderne), și anume intersecția cu domeniul științelor exacte, astfel încât în IBN sunt atestate la ora actuală 81 de publicații în domeniul filologiei care abordează tematici interdisciplinare cu tehnologia: **Știință și cunoștințe. Organizare. Știința calculatoarelor. Informare. Documentare. Bibliologie. Instituții. Publicații** și 22 de publicații din domeniul **Știința și tehnologia calculatoarelor. Calculatoare. Procesarea datelor** (figura 5). Analize la nivel internațional a se vedea în [17].

Rubrica: CUVINTE-CHEIE

Clasificarea după cuvintele-cheie acoperă întregul domeniu al cunoașterii umane, este lipsită de ambiguitate, reprezintă un instrument de organizare a cunoașterii, elaborat foarte minuțios și are o structură ierarhică extrem de bine pusă la punct [18]. Analiza cuvintelor-cheie din rezumate arată zonele de cercetare cele mai solicitate ale domeniului [19]. Din păcate, nu toate articolele științifice sunt însoțite de rezumate. Interesante sunt rezultatele analizei **celor mai frecvente cuvinte-cheie** din lucrări, care atestă predominarea cuvintelor în limba engleză, iar acestea sunt: *traducere (translation)* (61), *comunicare (communication)* (35), *limbaj (language)* (32), *concept*, *cultură (culture)* (31), *text* (28), *terminologie (terminology)* (26), *identitate (identity)* (24), *motivație (motivation)* (23), *postmodernism* (19) etc.

Predominarea cuvintelor-cheie în limba engleză își are explicația în faptul că în unele reviste și la unele conferințe se solicită rezumatul și cuvintele-cheie doar în engleză, considerându-se că în română este suficient textul integral. Totodată, asupra topului cuvintelor-cheie influențează și faptul că la căutarea în orice bază de date se afișează separat frecvența fiecărui cuvânt-cheie, chiar dacă unele dintre ele sunt aproape identice.

Rubrica: TIP DOCUMENT

Este relevantă informația statistică privind tipurile de publicații în domeniul filologie. Astfel, din numărul total de documente din IBN (cca **6 000** la sfârșitul anului 2018), cca **4 500** sunt articole științifice publicate în reviste acreditate /neacreditate; cca **900** reprezintă articole publicate în materiale ale conferințelor; peste **100** sunt recenzii ale unor cărți/studii/monografii etc. Peste **350** de documente nu au putut fi încadrate în niciuna dintre aceste categorii, constituind publicații nonștiințifice, interviuri, literatură artistică, cronici etc.

Rubrica: SURSĂ (revistă sau altă publicație)

Un alt factor de preferință pentru publicare ar putea fi categoria de acreditare a revistelor ((A+, A, B+, B, C). Astfel, unii autori vor alege să publice într-o revistă instituțională în care sunt angajați pentru a menține revista pe linia de plutire, în timp ce alți autori o vor face ca răspuns colegial în urma unor relații stabilite în timp cu

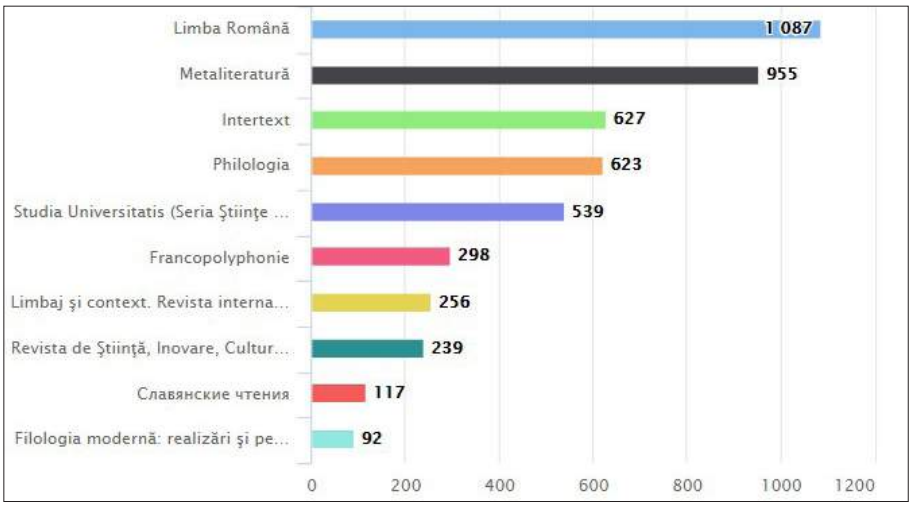

Figura 6. Numărul de surse (reviste, materiale ale conferințelor) în domeniul Filologie; https://ibn.idsi.md/ro/analyze_results_page?filter_id=1 (accesat 08.12.2018).

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

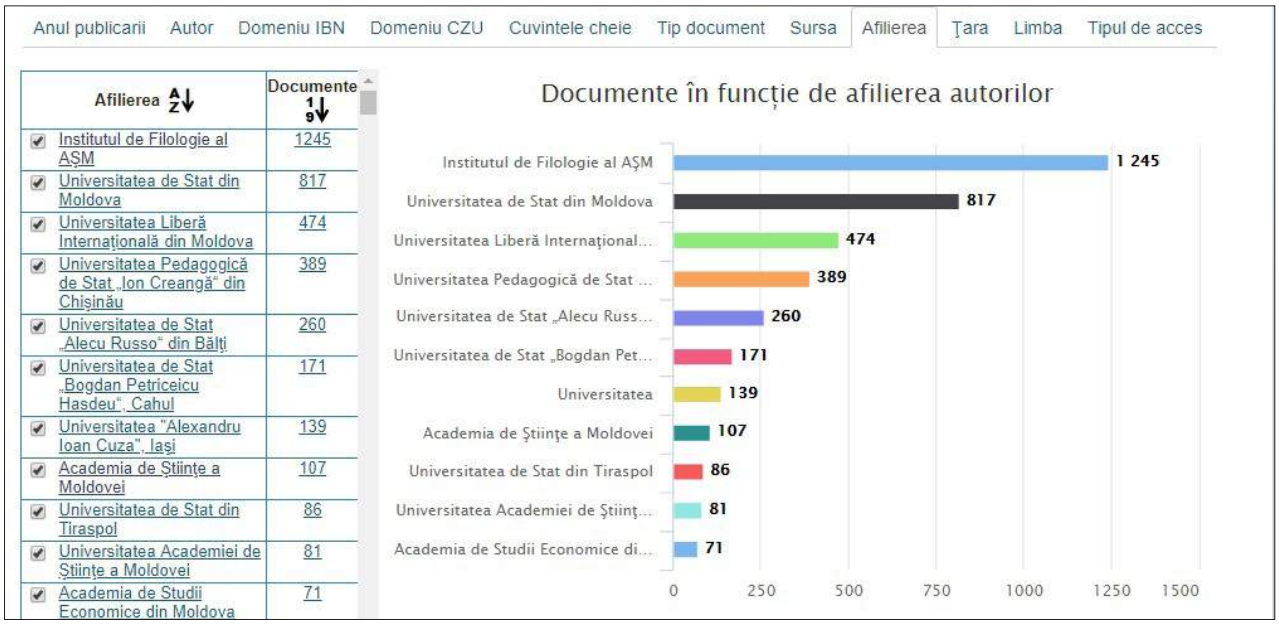

Figura 7. Numărul de afilieri instituționale ale publicațiilor filologice (institute, universități etc.) https://ibn.idsi.md/ro/analyze_results_page?filter_id=1 (accesat 08.12.2018).

membrii colegiilor de redacție. Cu toate acestea, reputația unor reviste poate să rămână chiar și atunci când i s-a retras categoria (din varii cauze), așa cum e cazul revistei „Limba Română", care din anul 2016 a pierdut categoria C, dar care totuși apare cu aceeași regularitate, iar numărul mare de articole publicate în revistă o situează pe poziția 1 (1087). La data de 17.12.2018, conform datelor din IBN, în R. Moldova erau acreditate opt reviste în domeniul Filologie: Intertext (cat. B+); Limbaj și context. Revista internațională de lingvistică, semiotică și știință literară (B); Philologia (C); Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice (B); Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos" (B); Revistă de științe socioumane (C); Studia Universitatis (Seria Științe Umanistice) (C); Славянские чтения (C). Doar două reviste cu profil filologic („Akademos" și „Limbaj și context" sunt incluse în DOAJ.

Lucrările științifice în domeniul filologiei au fost publicate în ediții științifice (reviste și culegeri ale lucrărilor conferințelor). Conduc în acest clasament revistele științifice consacrate în acest domeniu (figura 6), chiar dacă primele două nu mai sunt acreditate din anul 2016.

Rubrica: AFILIERE

Afilierea autorilor este o rubrică ce indică foarte clar ierarhia instituțiilor cu activitate publicațională în domeniul analizat. Principalele centre științifice în filologie din R. Moldova, după numărul publicațiilor, sunt: Institutul de Filologie Română „B. P. Hasdeu", Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" (figura 7).

Acest fapt este determinat și de numărul mai mare al cercetătorilor științifici și al cadrelor didactice în domeniul filologiei angajate în aceste instituții. Interesantă este observația că, în total, autorii care au publicat în perioada respectivă cele cca 6 000 de lucrări științifice reprezintă 362 de instituții din republică și de peste hotare. În figura 7 sunt prezentate 11 dinre aceste instituții și se poate vedea că primele cinci instituții au publicat jumătate din totalul lucrărilor, acest fapt constituind o reflectare ideală a curbei lui Zipf, când 20 la sută dintre toate organizațiile publică 80 la sută din totalul publicațiilor în domeniu.

Rubrica: ȚARĂ

Bineînțeles că autorii afiliați unor anumite instituții sunt dintr-o anumită țară. Din figura 8 se pot remarca două țări – în primul rând, Republica Moldova cu **4 212** de publicații în filologie și România, cu **734** de publicații. Dacă în perioada sovietică publicațiile autorilor din Rusia și Ucraina constituiau un număr important, la ora actuală numărul acestora s-a micșorat considerabil (ambele țări figurând cu doar câte 37 de publicații). Nu e mai bună nici situația țărilor europene, cum ar fi Franța (33), Germania, Italia, Bulgaria, fiecare având câte 12 publicații în domeniul filologiei. Colaborarea publicațională cu alte țări, așadar, lasă mult de dorit.

Rubrica: LIMBĂ

Deși, în total, publicațiile din IBN sunt scrise în 10 limbi, peste ¾ din lucrările publicate în domeniul filologiei sunt exclusiv în limba română (4 498), urmate de cele redactate în limbile engleză (607), fran-

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

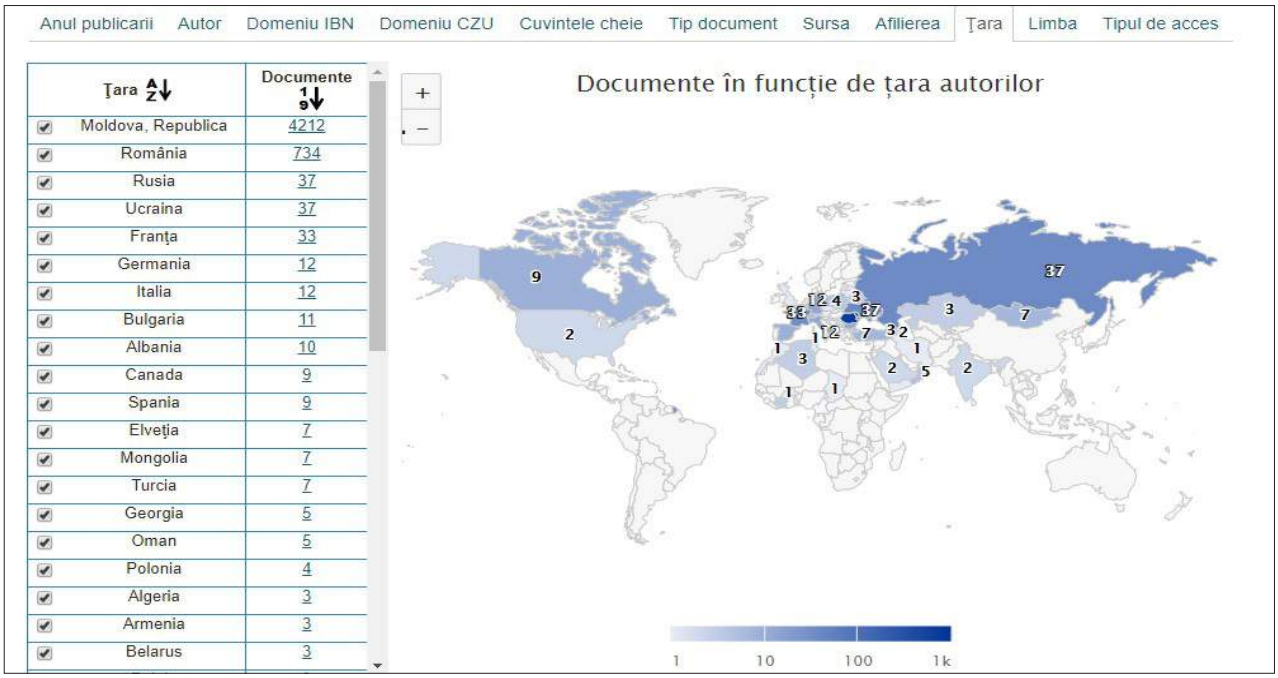

Figura 8. Numărul de publicaţii conform ţării instituţiei afiliate https://ibn.idsi.md/ro/analyze_results_page?filter_id=1 (accesat 08.12.2018).

Tabelul 3

Numărul de publicaţii în filologie apărute în limbi diferite (revista „Intertext”)

Articole ştiinţifice în limbile	
Română	472
Franceză	167
Engleză	124
Rusă	30
Spaniolă	10
Germană	9
Italiană	4
Portugheză	2
Ucraineană	1

Tabelul 4

Numărul de publicaţii în filologie apărute în limbi diferite („Limbaj și context”)

Articole ştiinţifice în limbile	
Engleză	87
Română	67
Rusă	34
Franceză	18
Germană	12
Portugheză	2
Spaniolă	1
Ucraineană	1

ceză (390) şi rusă (291). În limbile germană, spaniolă, ucraineană, italiană numărul publicaţiilor variază de la patru la 30. Ceea ce lipseşte, cu siguranţă, la ora actuală, filologiei autohtone, în speţă filologiei române, este publicarea în limbi de circulaţie internaţională, în primul rând, în limba engleză. Astfel, doar revistele „Limbaj și context” și „Intertext” publică cu regularitate articole în limba engleză și franceză despre probleme ale limbilor respective (tabelele 3 și 4). Din păcate, sunt o raritate articolele dedicate filologiei române în limba engleză și/sau franceză. Doar câteva dintre ele au apărut în SCOPUS și Web of Science. Conform estimărilor specialiștilor, 95,24 la sută dintre publicaţiile în Web of Science sunt în limba engleză [20, p. 148], fapt care dictează nevoia acută de elaborare, precum și de traduceri ale studiilor în limba engleză.

Rubrica: TIPUL DE ACCES

Majoritatea covârșitoare a publicaţiilor în domeniul filologiei depozitate pe platforma ȘTIU.md sunt în acces deschis (99 la sută). Acest lucru se datorează interesului IDSI pentru aprobarea politicilor de acces deschis pentru toate publicaţiile din IBN. În urma accesului deschis vizibilitatea tuturor publicaţiilor filologice este mai mare și creşte progresiv de la un an la altul.

De asemenea, datorită accesului deschis pot fi monitorizaţi pentru prima dată în Republica Moldova indicatorii ştiinţei deschise, printre ei figurând numărul de publicaţii, numărul de descărcări și numărul de vizualizări (accesări). Aceştia sunt indicatori ai **impactului de utilizare**, în ciclul de citire-citare. În tabelele 5-7 se afişează topurile celor mai vizibili autori filologi,

BDD-A29233 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

Tabelul 5

Top autori filologi în funcție de numărul de publicații (accesat 30.12.2018)

Top	Autor	Publicații	Descărcări	Vizualizări
27	Burlacu Alexandru	88	151	15730
30	Grati Aliona	87	129	17601
52	Corcinschi Nina	63	244	14503
67	Cimpoi Mihai	59	82	10856
88	Prus Elena	53	123	12073
120	Eremia Anatol	47	104	9081
127	Vrabie Diana	45	53	9633

Tabelul 6

Top autori filologi în funcție de numărul de descărcări (accesat 30.12.2018)

Top	Autor	Publicații	Descărcări	Vizualizări
26	Cosovan Olga	33	**368**	10526
37	Cartaleanu Tatiana	39	**333**	10210
82	Corcinschi Nina	63	**244**	14502
110	Ungureanu Elena	25	**211**	5396
111	Pavlicenco Sergiu	27	**211**	7406
148	Ghilaș Ana	23	**186**	6069
236	Burlacu Alexandru	88	**151**	15730

Tabelul 7

Top autori filologi după numărul de vizualizări (accesat 30.12.2018)

Top	Autor	Publicații	Descărcări	Vizualizări
36	Grati Aliona	87	129	**17601**
50	Burlacu Alexandru	88	151	**15730**
67	Corcinschi Nina	63	244	**14502**
106	Prus Elena	53	123	**12073**
133	Cimpoi Mihai	59	82	**10856**
142	Cosovan Olga	33	368	**10526**
150	Cartaleanu Tatiana	39	333	**10210**

în funcție de indicatorii respectivi. Se estimează că publicațiile cu cele mai multe descărcări ar putea avea un grad sporit de citabilitate, unele studii arătând că „o rată mai mare de descărcări în primul an ale unui articol ar putea prezice un număr mai mare de eventuale citări mai târziu" [21].

În același timp, este imperios necesar să mai observăm că numărul de descărcări ale unui articol nu indică neapărat calitatea, ci un interes pentru un anumit subiect. Astfel, un subiect de larg interes sau unul actual („fierbinte") ar putea beneficia de mai multe descărcări decât un subiect particular.

RECUNOAȘTEREA INTERNAȚIONALĂ A CERCETĂRILOR FILOLOGICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Tradiţional, umanioarele sunt mai puţin internaţionalizate decât alte domenii ale ştiinţei. Cu toate acestea, și pentru ele rămâne valabilă afirmaţia că „ştiinţă naţională nu există" şi că rezultatele cu adevărat valoroase sunt cele care sunt recunoscute la nivel internațional. Acest lucru este cu atât mai important pentru filologia din Republica Moldova, cu cât nu poate exista o limbă sau o literatură română separate de cea din România, iar în special studiile privind limba și literatura română realizate de către cercetători din R. Moldova ar trebui să fie omologate/validate/confirmate/recunoscute oficial ca performanțe științifice și de instituțiile de profil din România.

Analiza bazei de date Web of Science arată că sunt doar 18 cercetători din Republica Moldova cu publicații incluse în această bază de date după 2010, reprezentând opt instituții de învățământ superior și de cercetare: Institutul de Filologie (șase autori); Universitatea de Stat din Moldova și Universitatea de Stat din Bălți – câte trei autori, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – doi autori, alte instituții – doar câte un autor.

După cum observăm, distribuirea pe instituții este mult mai echilibrată decât în cazul publicațiilor din IBN. Totuși, numărul mic de publicații în domeniul fi-

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

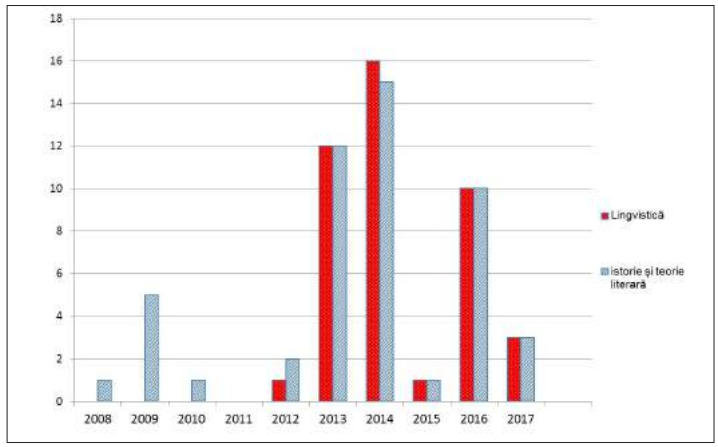

Figura 9. Date din SCOPUS privind publicațiile filologia din R. Moldova (2008–2018).

lologiei în această bază de date nu ne permite să putem face mai multe concluzii decât prezență foarte modestă la nivel internațional.

Datele din baza de date SCOPUS arată că în perioada 2000–2017, cercetătorii din Republica Moldova au publicat 48 de lucrări în domeniul lingvisticii (Language and Lingvistics) și 51 de lucrări în domeniul istoriei și teoriei literare. Lucrările în domeniul filologiei reprezintă doar 1,4 la sută dintre toate lucrările cercetătorilor moldoveni din această bază de date. Este interesant faptul că până în anul 2008 nu era înregistrată nicio lucrare a cercetătorilor moldoveni din acest domeniu în SCOPUS, iar în ultima perioadă numărul acestora crește (figura 9).

Tendința din ultima perioadă de a publica în SCOPUS, deși încă slab pronunțată, este determinată, probabil, de faptul că în discuțiile publice, în proiectele actelor legislative tot mai mult se pune accent pe prezența autorilor în WoS și SCOPUS. Totodată, în opinia noastră, și IBN a contribuit la aceasta, întrucât promovează revistele și articolele cercetătorilor moldoveni.

Una dintre cauzele prezenței reduse a filologilor din R. Moldova în bazele de date internaționale este vârsta înaintată a cercetătorilor, care, în virtutea tradiției, preferă publicarea la nivel național, mai ales că în revistele de peste hotare deseori e solicitată publicarea în limbi străine, în special engleză.

Despre nivelul de internaționalizare a cercetărilor filologice din Republica Moldova ne vorbesc și datele din IBN privind țările din care provin autorii lucrărilor științifice. Astfel, în perioada analizată, au publicat lucrări autori din 44 de țări. După cum este și firesc, predomină colaborarea cu cercetătorii din România (**734** de publicații în domeniul filologiei), urmată de Federația Rusă și Ucraina (câte 37), Franța (33), Italia și Germania (câte 12) Bulgaria (11), Albania (10) etc.

Totodată, nu trebuie să uităm că o analiză bibliometrică mai profundă presupune analiza citărilor și a altor indicatori bibliometrici, altmetrici și webomerici. Lucrările filologilor din Republica Moldova sunt insuficient recunoscute în publicațiile de specialitate din România. Doar o singură bază de date românească – Diacronia.ro [22] – indexează publicații filologice apărute în Republica Moldova, dar și acestea nu beneficiază decât de foarte puține citări. Relativ puține documente ale autorilor filologi din republică sunt postate pe rețele științifice, precum Academia.edu, ResearchGate, Mendeley etc., deși șansele de creștere a vizibilității sunt demne de luat în calcul (postările pe Academia.edu, de exemplu, cresc cu 69 la sută citările în următorii cinci ani) [23]. O amplă bibliografie a studiilor privind efectele accesului deschis și impactul acestuia a fost realizată în cadrul proiectului „The Open Citation Project – Reference Linking and Citation Analysis for Open Archives" [24].

Analize ulterioare ale conținutului publicațiilor, așa cum se practică în revistele de specialitate internaționale ([25], de exemplu), ar putea scoate în evidență preferințele autorilor filologi din Republica Moldova în ceea ce privește textele și autorii citați, conceptele vehiculate etc., așa cum se procedează, de exemplu, în [26], unde printre preferații studiilor literare și lingvistice se numără T. S. Kuhn, James Joyce, Ludwig Wittgenstein, Noam Chomsky, Michel Foucault, Jacques Derrida, Roland Barthes, Martin Heidegger, J. Searle, J. L. Austin, Ferdinand de Saussure, Emile Benveniste, Roman Jakobson, aceștia fiind și cei mai citați autori.

CONCLUZII

Analizele bibliometrice efectuate s-au dovedit a fi utile pentru evidențierea unor particularități ale cercetării filologice din Republica Moldova.

1. Revistele științifice naționale din domeniul filologiei în cea mai mare parte nu sunt incluse deocamdată în bazele de date internaționale, care solicită

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

respectarea unor standarde mai înalte ale procesului de publicare. Astfel, nu există nicio revistă filologică din R. Moldova care ar fi inclusă în WoS sau SCOPUS, spre deosebire de cazul revistelor din România (cinci reviste incluse), unde cercetătorii moldoveni publică sporadic, iar o analiză a acestor publicații încă nu a fost întreprinsă. Putem estima că în SCOPUS sunt incluse doar cca unu la sută din aceste lucrări. Se confirmă de fapt particularitatea umanioarelor care publică mult la nivel național și sunt mai puțin integrate în circuitul internațional decât alte științe. Totuși, în cazul R. Moldova această caracteristică este dusă la extrem.

2. Slaba reprezentate în bazele de date internaționale a lucrărilor filologilor din Republica Moldova este cumva compensată de prezența acestora în singura baza de date națională, care însă nu poate fi comparată cu Wos sau SCOPUS, neexistând o grilă de calitate la înregistrarea revistelor în ea. Așadar, numărul articolelor cercetătorilor moldoveni în domeniul filologiei este incomparabil mai mare în Instrumentul Bibliometric Național în raport cu bazele de date internaționale. Datorită acoperirii sale și a volumului mare de informații, IBN redă mai fidel preocupările și particularităţile cercetării filologice autohtone.

3. Majoritatea articolelor cercetătorilor din R. Moldova sunt scrise în limba română, iar în cele două baze de date internaţionale predomină publicațiile în limba engleză. Este nevoie de articole scrise în limba engleză despre limba română.

4. Multe dintre subiectele abordate de cercetătorii filologi din R. Moldova au frecvent o relevanță locală și regională, în timp ce ar trebui analizate în contexte mai largi, prin comparare cu situația sociolingvistică a altor țări cu probleme similare. Din cauza orientării naționale și regionale, acoperirea acestor publicații de WoS rămâne limitată. Cu cât mai cunoscută și recunoscută devine o revistă, cu atât mai frecvente sunt citările din acea revistă.

5. Comunitatea relativ mică și lipsa unui număr suficient de experți independenți poate distorsiona evaluarea, reduce calitatea cercetării filologice, de aceea este necesară deschiderea și internaționalizarea domeniului. Nu trebuie să uităm că atât IBN, cât și bazele de date internaționale importante se concentrează pe stocarea/indexarea articolelor din reviste și din culegeri ale conferințelor științifice. O imagine mai completă despre filologia din Republica Moldova va putea fi făcută odată cu includerea în acestea și a altor tipuri de lucrări, în primul rând a monografiilor.

În urma analizelor efectuate, constatăm că domeniul filologiei este unul foarte important, a cărui vizibilitate trebuie crescută ca aceasta să-și recâștige faima de altădată, cea de știință-pilot, iar în consonanță cu tehnologiile să poată livra produse științifice de performanță. Fără a exagera importanța indicatorilor bibliometrici cantitativi, nu putem să-i ignorăm sau să le minimalizăm utilitatea, aceştia contribuind la conturarea unui tablou mai clar al domeniului și la configurarea tendințelor în cercetarea filologică actuală.

BIBLIOGRAFIE

1. Стріха М. Наукометрія І Гуманітаристика: Проблеми Та Перспективи, 2018. https://mon.gov.ua/ua/news/naukometriya-i-gumanitaristika-problemi-ta-perspektivi?fbclid=IwAR0lIsovlACw8GDWdriMHoiPPjtgxStOs5e4fR4zk8z6sseNCRPHrDssc-I (accesat 27.11.2018).

2. Sīle L. et al. European databases and repositories for Social Sciences and Humanities research output. Report July 2017. DOI: 10.6084/m9.figshare.5172322. http://enressh.eu/wp-content/uploads/2017/09/2017_ENRESSH_European_Databases.pdf (accesat 20.10.2018).

3. Wilsdon J. et. al. The Metric Tide: Report of the Independent Review of the Role of Metrics in Research Ass, 2015. https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4929.1363 (accesat 12.01.2019).

4. Science Metrix. The Use of Bibliometrics in the Social Sciences and Humanities, 2004. http://www.science-metrix.com/pdf/SM_2004_008_SSHRC_Bibliometrics_Social_Science.pdf (accesat 17.12.2018).

5. Benneworth P., Gulbrandsen M., Hazelkorn, E. The Impact and Future of Arts and Humanities Research. London: Palgrave Mac Millan, 2016. DOI: 10.1057/978-1-137-40899-0.

6. Ochsner M., Hug S. Daniel H-D. Research Assessment in the Humanities. Towards Criteria and Procedures, 2016. https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-29016-4 (accesat 17.12.2018).

7. Glänzel W., Schoepflin U. A Bibliometric Study of Reference Literature in the Sciences and Social Sciences, in: Information Processing and Management, 1999, vol. 35, p. 31-44.

8. Hammarfelt B. Following the Footnotes: A Bibliometric Analysis of Citation Patterns in Literary Studies. Department of ALM, 2012. Vol. 5. Uppsala. http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:511996/FULLTEXT01.pdf (accesat 05.01.2019).

9. Moed H.F., Glänzel W., Schmoch U. (eds.). Handbook of Quantitative Science and Technology Research. Springer, Netherlands, 2005.

10. ŞTIU.md. http://stiu.md/ (accesat 01.10.2018 – 01.01.2019).

11. IBN. https://ibn.idsi.md/ (accesat 20.10.2018 – 11.01.2019).

12. SCOPUS. https://www.scopus.com (accesat 29.10.2018).

13. Web of Science (WoS). http://isiknowledge.com/wos (accesat 29.10.18).

14. EXPERT online. https://expert.idsi.md/ro/researchers-new?page=0&search=avs (accesat 07.12.2018).

BDD-A29233 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)

15. EXPERT online. https://expert.idsi.md/ro/researchers-new?page=1&search=avs (accesat 07.12.2018).

16. Adamic L. A., Huberman B. A. Zipf's law and the Internet, in: Glottometrics, 2002, nr. 3, p. 143-150. http://www.hpl.hp.com/research/idl/papers/ranking/adamicglottometrics.pdf (accesat 10.12.2018).

17. Radev D. R. et al. A Bibliometric and Network Analysis of the Field of Computational Linguistics, in: Journal of the Association for Information Science and Technology, 2015. http://clair.si.umich.edu/~radev/papers/biblio.pdf (accesat 26.11.2018).

18. Ţurcan Nelly. De ce articolele ştiinţifice au nevoie de CZU?, in: Studia Universitas (Seria Ştiinţe Sociale), 2017, nr. 3(103), p. 21-29.

19. Mohsen M. A., Fu H. Z., Ho Y. S. A Bibliometric Analysis of Linguistics Publications in the Web of Science, in: Journal of Scientometric Research, 2017, vol. 6(2), p. 109-18. http://www.jscires.org/sites/default/files/JScientometRes-6-2-109_0.pdf (accesat 18.12.2018).

20. Arik E. Sign language research in Web of Science. in: Journal of Scientometric Research, 2014, vol. 3, nr. 3, p. 143-149. https://www.jscires.org/sites/default/files/JSciRes_2014_3_3_143_153583.pdf (accesat 06.12.2018).

21. Brody T., Harnad S., Carr L. Earlier Web Usage Statistics as Predictors of Later Citation Impact, in: Journal of the American Association for Information Science and Technology 2006, vol. 57(8), p. 1060-1072. https://eprints.soton.ac.uk/260713/2/timcorr.htm (accesat 12.01.2019).

22. Diacronia.ro. http://www.diacronia.ro/ro/indexing (accesat 10.12.18).

23. Niyazov Y. et al. Open Access Meets Discoverability: Citations to Articles Posted to Academia.edu, in: PLoS ONE, 2016, vol. 11(2): e0148257. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0148257 (accesat 19.12.2018).

24. The effect of open access and downloads ('hits') on citation impact: a bibliography of studies, 2004. http://opcit.eprints.org/oacitation-biblio.html (accesat 12.01.2019).

25. Lin Y., Haitao L. A Bibliometric Analysis of Glottometrics, in: *Glottometrics,* 2017, vol. 39, p. 1-37. https://www.ram-verlag.eu/wp-content/uploads/2012/09/Bibliometric-Analysis-of-Glottometrics-LinLiu.pdf (accesat 21.12.2018).

26. Karlsson F. Linguistics in the light of citation analysis, University of Helsinki, Department of General Linguistics, Publications No. 23, 1994. http://www.ling.helsinki.fi/~fkarlsso/virviit2.html (accesat 12.01.2019).

Simion Zamşa. *Ilustraţie la poezii de G. Coşbuc*, 2013, hârtie, acuarelă.

BDD-A29233 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:40 UTC)